

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Соціологія міжнародних відносин»
для змішаної форми навчання

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародна інформаційна безпека»

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доктор соціолог. н., доц. Хижняк О.В.

1. Навчальний контент

Програма навчальної дисципліни «Соціологія міжнародних відносин» складена відповідно до освітньо - професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека» за другим (**магістерським**) рівнем вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Викладання навчальної дисципліни під час змішаного навчання

Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

- дистанційно на платформі проводяться практичні, індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Теоретичне питання – 10 балів

Тести – 30 балів (15 тестових завдань x 2 бали).

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму залікового завдання (містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборотою відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти **залік у тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Соціологія міжнародних відносин».

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборотою відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Соціологія міжнародних відносин».

План лекційних занять

Розділ 1. Міжнародні відносини в оптиці соціології

Тема 1. Соціологія в системі наук про міжнародні відносини

План

1. Мета, завдання навчальної дисципліни "Соціологія міжнародних відносин". Особливості організації вивчення дисципліни під час змішаної форми навчання.
2. Фактори актуалізації соціологічного вивчення міжнародних відносин.
3. Проблемні поля в теорії міжнародних відносин в соціологічному вимірі.

Ознайомлення здобувачів із метою, завданнями, методичним супроводом спільної роботи викладача і здобувачів при вивченні навчальної дисципліни "Соціологія міжнародних відносин".

Короткий огляд рекомендованої літератури до вивчення дисципліни.

Питання до дискусії:

- Які значення поняття «соціальне» в дослідженні міжнародних відносин?
- Які фактори актуалізують соціологічного вивчення міжнародних відносин?
- Проблема соціологічного методу в дослідженні міжнародних відносин може розглядатися в двох окремих аспектах. Першим з них є використання соціологічного методу інтерпретації політичних явищ. Другим – застосування в галузі міжнародних відносин методів збору, обробки інформації, які були створені або розвинені в соціологічних дослідженнях. Дайте характеристику цих підходів і визначте, де може використовуватися соціологічна інформація про міжнародні події та міжнародні відносини. Наведіть приклади.

Тема 2. Учасники міжнародних відносин. Інституційне регулювання міжнародних відносин

План

1. Міжнародні відносини як процес взаємодії їх учасників. Поняття «соціальний суб'єкт», «соціальний агент», «соціальний актор», «актор» в міжнародних відносинах.
2. Основні теоретичні підходи до вивчення різних типів учасників міжнародних відносин: модерністський напрям, транснаціоналізм, неомарксистські концепції.
3. Особливості інституційного регулювання міжнародних відносин.
4. Соціологічні характеристики учасників міжнародних відносин.

Питання до дискусії:

- Яка роль держави в сучасних міжнародних відносинах?
- Що Ви розумієте під національним інтересом? Які його елементи?
- Як співвідносяться державні і суспільні інтереси?
- Які засоби учасників міжнародних відносин вважаються легітимними, а які – ні?

- Які соціальні інститути найбільш впливові в системі міжнародних відносин в сьогоденні? Наведіть приклади.

Тема 3. Методи соціології міжнародних відносин

План

2. Особливості соціологічної методології дослідження міжнародних відносин.
3. Огляд основних методів, які використовуються в соціологічному вивченні міжнародних подій та міжнародних відносин.
3. Нова культура одержання й аналізу соціальних емпіричних даних про міжнародні відносини.

Питання до дискусії:

- Чим зумовлене зниження ефективності традиційних методів збору інформації і появу нових джерел даних?
- Які переваги інтернет-опитування перед традиційними опитуваннями про міжнародні події?
- Давайте окреслимо проблемні питання у зборі емпіричних даних про міжнародні події та міжнародні відносини:

Збір емпіричних даних: активний і пасивний. Чим вони відрізняються?

Збір емпіричних даних: первинний і вторинний. Чим вони відрізняються і яку роль відіграють у вивченні міжнародних відносин?

Отримані і створені емпіричні дані. Чим вони відрізняються і яку роль відіграють у вивченні міжнародних відносин?

Розділ 2. Соціальні процеси в міжнародних відносинах

Тема 4. Соціологія комунікацій у міжнародних відносинах

План

1. Міжнародний комунікативний простір в соціологічному вимірі.
2. Особливості соціологічного підходу до вивчення міжнародних комунікацій.
3. Соціологічні методи вивчення міжнародних комунікацій.

Питання до дискусії:

- Які особливості мають міжнародні комунікації в умовах цифровізації різних сфер суспільного життя?
- Як впливають на міжнародні комунікації кризові явища в міжнародних відносинах?
- Які перешкоди існують в міжнародних комунікаціях під час інформаційної війни і як їх долати?

Тема 5. Міжнародна мобільність в соціологічному вимірі

План

1. Міжнародна мобільність: поняття, види.
2. Теорії мобільності та їх застосування при соціологічному вивченні міжнародної мобільності.
3. Основні канали міжнародної мобільності. Індивідуальні ресурси (культурні, інформаційні, комунікативні), що сприяють міжнародній мобільності.

Питання до дискусії:

- Які канали міжнародної мобільності існують в сучасному світі?
- Які проблеми виникають у внутрішній і зовнішній соціальній мобільності в сучасному світі?
- Як впливає на міжнародні відносини вимушена внутрішня і зовнішня міграція?
- Які проблеми існують в міжнародній трудовій мобільності?
- Дж. Уррі виділяє п'ять форм мобільності:

- 1) тілесні подорожі в процесі переміщень в повсякденному житті, різноманітні міграції людей;
- 2) уявні подорожі за допомогою представлення образів нових місць;
- 3) віртуальні мобільності, особливістю яких є їх миттєвість, обумовлена сучасними засобами телекомунікації;
- 4) комунікативні взаємодії за допомогою телефону, пошти і т.п.;
- 5) фізичні переміщення об'єктів.

Які з цих форм мобільностей Ви використовуєте у своєму повсякденному житті? Як на Ваші мобільності вплинули карантинні обмеження під час пандемії COVID-19?

• Новою якістю мобільності стає її зростаюча незалежність від контролю з боку держави, від кордонів і спеціальних інститутів. Потoki людей, грошей, інформації, ресурсів стають все менш організованими і структурованими, підриваючи цілісність і керованість спільнот і в кінцевому рахунку ставлячи під питання їх існування в колишньому вигляді. Мобільності утворюють потоки, що направляються **руслами**. Дж. Уррі виділяє п'ять видів русел:

- 1) системи морського, залізничного, автомобільного та авіаційного транспорту;
- 2) системи вантажоперевезень, в тому числі поштова система;
- 3) кабельна система - телефонна, телевізійна і комп'ютерна, яка передає інформацію і транслює іміджі;
- 4) наземні та навколосьмі радіохвильові передачі інформації, зображень і звуку;
- 5) супутникові або позаземні радіохвильові та інші передачі символів.

Люди прагнуть групуватися навколо цих русел, щоб отримати доступ до мобільного виробництва і розташовуються там, де є вихід на транспортні вузли; наукові та навчальні центри потребують Інтернет; для домашнього використання у людей є супутникові телевізори з максимальною кількістю каналів, супутникові навігатори та мобільні телефони.

Питання: Чому вважається, що відсутність доступу до русел і потоків мобільності стає чинником виключення з суспільного (у тому числі міжнародного) життя, визначає нові форми соціальної нерівності?

Тема 6. Міжнародні відносини і соціальні нерівності

План

1. Соціальні нерівності як проблема соціології міжнародних відносин. Теорії соціальної нерівності та можливості їх застосування при соціологічному вивченні міжнародних відносин.

2. «Старі» нерівності у класових, статусних, гендерних, вікових, громадянських та регіональних вимірах.

3. «Нові» нерівності, які утворюються під впливом інформаційних, техніко-технологічних змін, реконфігурації глобально-регіональних залежностей і тисків, посилення політико-економічних альянсів, неформальних практик, соціальних ризиків реформ та їхньої відсутності.

Питання до дискусії:

- Чому соціальні нерівності впливають на міжнародні відносини?
- Які ознаки соціальних нерівностей у міжнародних відносинах?
- Як впливають на міжнародні відносини культурні особливості різних країн?
- Чому бідність як нерівність є проблемою міжнародних відносин в сучасному світі?

Тема 7. Міжнародна громадська думка

План

1. Сутність та умови формування міжнародної громадської думки.

2. Структура міжнародної громадської думки. Етапи формування міжнародної громадської думки.
3. Групи громадськості, які впливають на міжнародну громадську думку (за Дж. Гендріксоном).
4. Методи вивчення міжнародної громадської думки.

Питання до дискусії:

- Які ознаки міжнародної громадської думки?
- Чому треба враховувати міжнародну громадську думку в міжнародній політиці?
- Чим обумовлений маніпулятивний вплив на міжнародну громадську думку?
- Які можуть бути наслідки маніпуляції міжнародною громадською думкою? Наведіть приклади.

Тема 8. Довіра в міжнародних відносинах

План

1. Проблема аналізу і вимірювання довіри.
2. Інтерпретації поняття «довіра» в соціологічному знанні. Соціологічні концепції довіри. (Н. Луман, Е. Гідденс, Ф. Фукуяма, А. Селігмен, П. Бурд'є, П. Штомпка та ін.). Довіра до неперевіраних абстракцій у вигляді ідеалів і ідей.
3. Типологія довіри. Елементи довіри. Ситуація довіри. Предмет довіри. Сутнісні характеристики суб'єкта довіри. Суб'єкт та об'єкт довіри. Довірче очікування і готовність до довірчої дії.

Питання до дискусії:

- Що актуалізує вивчення довіри/недовіри в міжнародних відносинах?
- Багато політиків і науковців кажуть про важливість довіри в міжнародних відносинах. При цьому свідчення на користь цієї важливості не йдуть далі жалю з приводу недовіри до окремих країн, їх лідерам, політикам, міжнародним організаціям і структурам, державним інститутам. Наведіть свої аргументи на користь тези про важливість або неважливість довіри в міжнародних відносинах в умовах загострення глобальних проблем в сучасному світі, які вимагають міжнародного співробітництва.
- Чи можуть дружба, спорідненість, сусідство виступати типовими прикладами довірчих відносин між державами? Наведіть приклади.
- Як підвищити рівень довіри в міжнародних відносинах в умовах інформаційних війн?

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "СОЦІОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН"

Тема 1. Соціологія в системі наук про міжнародні відносини

План

1. Соціальні фактори розвитку міжнародних відносин та їх роль в поясненні специфіки міжнародних відносин.
2. Проблемні поля в теорії міжнародних відносин. Міжнародні конфлікти в соціологічному вимірі.
3. Дослідницький інструментарій соціології у вивченні міжнародних відносин. Система, структура, середовище міжнародних відносин в оптиці соціології. М. Вебер і теорія трьох типів домінування в міжнародних відносинах.
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують такі завдання:

1. Окресліть проблемні поля в теорії міжнародних відносин. Поясніть, як ці проблеми можна вирішити в межах соціологічного підходу до міжнародних відносин.
2. Поясніть, які значення має поняття «соціальне» в дослідженні міжнародних відносин.
3. Розкрийте наведені нижче проблемні поля в теорії міжнародних відносин:
 - пошуки нового світоустрою (багатополярність, поліцентричність, глобальне управління)
 - дискусії глобалістів і націоналістів про роль національних і цивілізаційних підходів в дослідженні міжнародних відносин
 - дискусії універсалістів і культурних релятивістів про роль цінностей у світовій політиці, вплив на міжнародні відносини глобалізації та інструменталізації цінностей в якості засобів політичної боротьби.
4. Розкрийте три аспекти зв'язку поняття «міжнародна сцена» (драматургічна соціологія І. Гофмана) з певною формою організації міжнародної спільноти і властивими їй соціальними технологіями (за Г. Девеном). Наведіть приклади.
5. Розкрийте особливості соціологічного вивчення сучасних міжнародних конфліктів.

Рекомендована література

Основна

Дугин А. Г. Международные отношения (парадигмы, теории, социология) [Электронный ресурс]: учебное пособие для вузов. М.: Академический Проект, 2016. 432 с. Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/60029.html>.

Немирова Н. В., Ланко Д. А. Социология международных отношений. Учебное пособие. СПб., 2017. 130 с.

Допоміжна

Карпович О. Г. Глобальные проблемы и международные отношения [Электронный ресурс]: монография. М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2014. 503 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=490883>

Кіссинджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Наш формат, 2017. 320 с.

Кочетков В. В. Международные отношения в интерпретации теорий исторической социологии. *Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология*. 2019. Т. 25. № 3. С. 49–70.

Терновая Л. О. Социология воображения международных отношений: монография. М.: Инфра-М, 2017. 252 с.

Цыганков П. А. Социологические термины и подходы в анализе международных отношений. *Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки*. 2016. № 4. С. 28–37.

Хижняк О. В. Соціологічні підходи до вивчення соціальних проблем. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць*. Х.: Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 66–71.

Хижняк А. В. Поле международных отношений в социологическом воображении. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць*. Т. 2. Х., 2006. С. 453–457.

Дослідження міжнародних відносин. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://moyaosvita.com.ua/istoriya/doslidzhennya-mizhnarodnix-vidnosin/>.

Никитин А. И. Международные конфликты: вмешательство, миротворчество, урегулирование: учебник. М.: Изд-во «Аспект Пресс», 2017. 384 с.

Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: Учебное пособие / П. А. Цыганков, Г. А. Дробот, А. И. Слива и др. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Альфа-М:ИНФРА-М, 2011. 336 с. <http://znaniium.com/catalog.php?bookinfo=246855>

Коровин В. М. Третья мировая сетевая война. М., СПб: Питер, 2014. 349 с.

Почепцов Г. «Війна четвертого покоління – це війна культур» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://vgolos.com.ua/articles/georgiy_pochepctsov_viyna_chetvertogo_pokolinnya__tse_viyna_kultur_255172.html

Міжнародні конфлікти: спроба визначення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. Вип. 75. С. 227–234.

Тема 2. Учасники міжнародних відносин. Інституційне регулювання міжнародних відносин

План

1. Міжнародні відносини як процес взаємодії їх учасників. Цілі, інтереси і засоби учасників міжнародних відносин.
2. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Міжнародна (міждержавна) стратифікація.
3. Недержавні учасники міжнародних відносин, їх види та роль в міжнародних відносинах.
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують таке завдання:

Розкрийте, у чому полягає роль недержавних учасників міжнародних відносин. Визначте їх види та напрямки впливу на міжнародні відносини.

Рекомендована література

Основна

Кутейников А. Е. Международные межправительственные организации: теоретико-социологический анализ. СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2012. 256 с.

Цыганков А. П., Цыганков П. А. Теория международных отношений и образ желаемого завтра. *Международные процессы*. Т. 17. № 2(57). С. 8–18.

Допоміжна

Катков А. Д. Суверенитет государства: проблема его понимания и историческое развитие принципа. *Международные отношения*. 2019. № 3. С. 1–14. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=2940

Піпченко Н. О. Соціальні медіа у структурі зовнішньої політики провідних міжнародних акторів: Монографія. К. : Центр вільної преси, 2014. 334 с.

Тема 3. Методи соціології міжнародних відносин

1. Особливості соціологічної методології дослідження міжнародних відносин. Опитувальні методи в соціології міжнародних відносин.
2. Мобільні опитування як спосіб збору емпіричних даних. Вимоги до мобільних опитуваннями. Перспективні напрямки аналізу даних про міжнародні події та міжнародні відносини.
3. Нова культура одержання й аналізу соціальних емпіричних даних про міжнародні відносини.
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують таке завдання:

Опишіть такі моменти збору емпіричних даних про міжнародні події та міжнародні відносини:

- Збір емпіричних даних: активний і пасивний.
- Збір емпіричних даних: первинний і вторинний.

- Отримані і створені емпіричні дані.

Рекомендована література

Основна

Ваньке А. В., Полухина Е. В., Стрельникова А. В. Как собрать данные в полевом качественном исследовании. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 256 с.

Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. СПб.: Университетская книга, 2001. 416 с.

Допоміжна

Демидов В. В. Информационно-аналитическая работа в международных отношениях: Учебное пособие. М.: Вузовский учебник: НИЦ Инфра-М, 2013. 200 с.
<http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=359168>

Истомин И.А., Байков А.А., Худолей К. К. Международные отношения: наука без метода? *Международные процессы*. Т. 17. № 2(57). С. 63–90.

Хляпатура Б. Основные измерительные традиции в социальных науках // Соціальні виміри суспільств: збірник наукових праць. Вип. 8 (19). Київ: Інститут соціології НАН України, 2016. С. 391–401.

Хрусталева М. А. Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза. М.: Аспект Пресс, 2015. 208 с.

Дегтярев Д. А. Количественные методы в международных исследованиях. *Международные процессы*. 2015. Том 13. № 2 (41). С. 35-54. Режим доступа: <http://www.intertrends.ru /forty-fist /Degtereve.pdf>

Japac, L., Kreuter, F., Berg, M., Biemer, P., Decker, P., Lampe, C., Lane, J., O'Neil, C., Usher, A. AAPOR Report on big data: AAPOR big data task force. 2015. 12 February

New Frontiers in Preventing Detecting, and remediating fabrication in survey research / Event by NEAAPOR, Harvard PSR, American Statistical Association. 2015. 13 February. [Regina Faranda, Rita Thissen, Michael Robbins, Alan Zaslavsky, Fritz Scheuren]

ESOMAR, the World Association for Social, Opinion and Market Research, is the essential organisation for encouraging, advancing and elevating market research. www.esomar.org

Bryman, A. Social Research Methods. Oxford University Press, Oxford 2004.
Langdrige, D.: Introduction to Research Methods and Data Analysis in Psychology. Pearson Education, Edinburgh 2004.

Barocas, S. Nissenbaum, H. Big Data's end run around anonymity and consent // Privacy, Big Data, and the public good: Frameworks for engagement / Ed. by J. Lane, V. Stodden, S. Bender, and H. Nissenbaum. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. P.44-75.

Biemer, P.P. Toward a total error framework for Big Data / Presentation at the American Association for Public Opinion Research (AAPOR) 69th Annual Conference, Anaheim, CA. 2014. 17 May.

Daas, P.J.H., Puts, M., Buelens, B, van den Hurk, P. Big Data and Official Statistics / Presented at the 2013 New Techniques and Technologies for Statistics conference (NTTS), Brussels, Belgium, 2013. 21 December.

Fan, J., Han F., Liu, H. Challenges of Big Data analysis // National Science Review. 2014. Vol. 1. P. 293-314.

Розділ 2. Соціальні процеси в міжнародних відносинах

Тема 4. Соціологія комунікацій у міжнародних відносинах

План

1. Міжнародний комунікативний простір в соціологічному вимірі.
2. Напрямки впливу міжнародних комунікацій на міжнародні відносини.

3. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують таке завдання:

Визначте основні тренди розвитку сучасних міжнародних комунікацій та їх вплив на міжнародні відносини. Наведіть приклади.

Рекомендована література

Основна

Зовнішньополітичні комунікативні технології. Підручник / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Піпченко Н. О., Москаленко Т. В. та ін. К. : Центр вільної преси, 2016. 416 с.

Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К. : Вадекс, 2019. 442 с.

Допоміжна

Назаров М. М. Массовая коммуникация и общество. Введение в теорию и исследования. 5-е изд., испр. и доп. Москва: URSS, 2018. 378 с.

Кафтан В. Теория и практики массовых коммуникаций: учебник. Москва: Издательство КНОРУС, 2018. 454 с.

Брайант Дж., Томпсон С. Основы воздействия СМИ; пер. с англ. Москва; СПб.; Киев: Вильямс, 2004. 425 с.

Ким М. Н. Теория и практика массовой информации: Учебник . СПб.: Питер, 2017. 303 с.

Штротмайер Г. Політика і мас-медіа; пер. з нім. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 303 с.

Тема 5. Міжнародна мобільність в соціологічному вимірі

План

1. Міжнародна мобільність: поняття, види, канали.
2. Теорії мобільності та їх застосування при соціологічному вивченні міжнародної мобільності.
3. Індивідуальні ресурси (культурні, інформаційні, комунікативні), які сприяють міжнародній мобільності. Міжнародна мобільність і маргінальність.
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують таке завдання:

Підготуйте доповідь на одну з тем:

- Особливості сучасної мобільності за Дж. Уррі.
- Міжнародна академічна мобільність у сучасному світі.
- Міжнародна трудова мобільність у сучасному світі.
- Канали міжнародної мобільності у сучасному світі.

Рекомендована література

Основна

Уррі Дж. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия / пер. с англ. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. 336 с.

Допоміжна

Попова Е. С. Горизонтальная профессиональная мобильность в современных социологических исследованиях. *Социологический журнал*. 2018. № 3. 98–116.

ООН: Доклад о развитии человека 2009. Преодоление барьеров: человеческая мобильность и развитие. — https://www.un.org/ru/development/hdr/2009/hdr_2009_complete.pdf

Hertel F.R. Social mobility in the 20th century. Class mobility and occupational change in the United States and Germany. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2017.

Тема 6. Міжнародні відносини і соціальні нерівності

План

1. Теорії соціальної нерівності та можливості їх застосування при соціологічному вивченні міжнародних відносин.
2. Нові соціальні нерівності та особливості їх соціологічної діагностики.
3. Дихотомічна та ієрархічна модель пояснення соціальних нерівностей у міжнародних відносинах
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують такі завдання:

1. Розкрийте сутність концепції соціальної нерівності за критерієм наявності соціальних ресурсів або капіталів різного об'єму та можливості її застосування у вивченні міжнародних відносин.
2. Визначте найбільш гострі виклики з боку нерівностей для розвитку міжнародних відносин у сучасному світі.

Рекомендована література

Основна

Правила справедливого общества / Липатов А.А., Карапетян Р.В., Мельник Д.В. и др.; Под. ред. Липатова А.А. СПб.: Реноме, 2016. 403 с.

Гидденс Э. Устроение общества. Очерк теории структуризации; 2-е изд. Москва: Академический Проект, 2005. 528 с.

Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: навч. посібник. Львів: Вид-во «Магнолія 2006», 2007. 328 с.

Допоміжна

Аткинсон Э. Неравенство: как с ним быть? / Пер. с англ. М.: Дело, 2018. 536 с.

Жвйтиашвили А. Ш. Трансформация правящего класса в западном обществе. *Власть*. 2018. № 5. С. 21–27.

Макеєв С. Ми в нерівності і нерівність в нас. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. № 1. С. 182–190.

Новые социальные неравенства / Под ред. С. Макеева. К.: Институт социологии НАН Украины, 2006. 355 с.

Сакс Джеффри Д. Конец бедности. Экономические возможности нашего времени / Пер. с англ. М.: Изд-во Института Гайдара, 2011. 424 с.

Inequality in the 21st Century. Edited by David B. Grusky and Jasmine Hill. London, New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2018. 488 p.

Тема 7. Міжнародна громадська думка

План

1. Три найвпливовіші концепції громадської думки: 1) Моралізувально-нормативна концепція громадської думки. 2) Заперечення будь-якого суб'єкта громадської думки (*Н. Луман*). 3) Статистично-психологічний напрям у дослідженні громадської думки (*Е. Ноель-Нойман*). Умови формування громадської думки. Ознаки громадської думки.
2. Режими взаємодії владних структур і громадської думки. Проблема управління міжнародною громадською думкою. «Spin-doctor» стосовно до фахівця, відповідального за public relations.
3. Методи вивчення міжнародної громадської думки.
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують такі завдання:

1. Розкрийте способи інформування, через які масмедіа впливають на міжнародну громадську думку. Наведіть приклади.
2. Поміркуйте над питанням: Як Ви вважаєте, чи можна корегувати міжнародну громадську думку? Якщо так, то наведіть приклади, як можна корегувати міжнародну

громадську думку за допомогою таких заходів: 1) подавати інформацію громадськості з проблеми в певному ракурсі; 2) використовувати спеціальні прийоми, щоб відвернути увагу громадськості від гострих міжнародних проблем; 3) змістити увагу громадськості до інших питань (напр., миру і безпеки); 4) пом'якшувати подачу того чи іншого новинного матеріалу. Якщо ні, то аргументуйте свою відповідь. Наведіть приклади.

Рекомендована література

Основна

Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.

Чічановський А. А., Старіш О. Г. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: Підручник. Київ: Грамота, 2010. 568 с.

Допоміжна

Кавешников Н., Доманов А. Методика оценки евроскептических настроений. *Международные процессы*. 2018. Т. 16. № 1(52). С. 80–89.

Ракитина А. Ю. Информационное воздействие на общественное мнение: теоретические подходы. *Вестник Московского университета. Сер. Социология и политология*. 2015. № 1. С. 245–256.

Пипченко Н. А. Социальные медиа в структуре внешней политики ведущих международных акторов: Монография. Київ: Центр свободной прессы, 2014. 334 с.

Тема 8. Довіра в міжнародних відносинах

План

1. Довіра в міжнародних відносинах: сутність, ознаки.
2. Види довіри в міжнародних відносинах.
3. Ідентифікація довіри в міжнародних відносинах.
4. Завдання.

Здобувачі при підготовці до практичного заняття виконують такі завдання:

1. Дайте характеристику таким адаптаційним реакціям, захисним механізмам у відповідь на руйнування довіри в суспільстві (за П. Штомпкою):

- провіденціалізм,
- корупція,
- надмірне посилення пильності,
- надмірне сутяжництво,
- «геттоїзації»,
- патерналізація,
- екстерналізація довіри.

Наведіть приклади із практик застосування цих механізмів в сфері міжнародних відносин.

2. Складіть перелік соціальних ролей, які а) відносяться до таких, кому довіряють і вимагають надавати довіру; б) відносяться до тих, кому довіряють, і хто повинен виправдовувати надану їм довіру; в) припускають і вимагають прояв недовіри. Подумайте, як це необхідно враховувати в соціологічному вивченні міжнародних відносин. Наведіть приклади.

3. Прокоментуйте своєрідну ситуацію, на яку вказав Н. Луман і яку можна назвати парадоксом недовіри: той, хто не довіряє, повинен збирати більше інформації, ніж той, хто довіряє. Однак і серед зібраної інформації недовірлива людина повинна вибрати ту, яка заслуговує найбільшої довіри. Наведіть приклади щодо такого парадоксу недовіри із сфери міжнародних (міждержавних) відносин.

Рекомендована література

Основна

Штомпка П. Доверие – основа общества. Москва: Логос, 2012. 440 с.

Общество без доверия / Под ред. Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеева. К.: Институт социологии НАН Украины, 2014. 338 с.

Допоміжна:

Хижняк О. В. Ідея довіри та її мобілізаційний ефект в міжнародних відносинах: соціологічна інтерпретація. *Габітус. Науковий журнал*. Вип. 12. Том 1. С. 17–21.

Волченко О. В. Доверие как продукт вовлеченности в информационные потоки. *Мониторинг общественного мнения*. 2014. № 4. С. 128–140.

Кузнецов И.С. Метафизическая (квазирелигиозная) природа доверия в работах Георга Зиммеля. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2019. Том XXII. № 2. С. 7–33.

Фільц-Павенцький О. (2018). Довіра як ідея і як практика. <https://zbruc.eu/node/84772>

Di Luzio G. (2006) A sociological concept of client trust. *Current Sociology*, 54 (4): 549–564.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

Тема 1. Розробіть перелік соціальних факторів розвитку міжнародних відносин і розкрийте специфіку їх впливу.

Тема 2. Дайте соціологічну характеристики одного з учасників міжнародних відносин.

Тема 3. Емпіричні дані про міжнародні відносини: навіщо і кому вони потрібні? Розкрийте, чим викликана поява нових джерел, видів збору і аналізу емпіричних даних про міжнародні події та міжнародні відносини.

Тема 4. Визначте перешкоди, які існують в міжнародних комунікаціях і розробіть шляхи їх попередження (подолання негативних наслідків). Наведіть приклади.

Тема 5. Підготуйте аналітичну довідку по одному з видів міжнародної мобільності (академічна, трудова тощо). Обґрунтуйте актуальність обраної теми (проблеми). Проведіть аналіз джерел з теми. Обґрунтуйте соціологічний метод вивчення цієї теми (проблеми) та наведіть процедуру його використання. Визначте практичне застосування соціологічної інформації про цю проблему.

Тема 6. Розкрийте наведені нижче соціальні фактори розвитку міжнародних відносин. Покажіть на прикладах, як впливають на міжнародні відносини:

- соціальна нерівність,
- статусні претензії,
- розходження в моральних оцінках,
- соціокультурні відмінності,
- пошуки ідентичності,
- відстоювання цінностей,
- індивідуальні якості лідерів.

Тема 7. Напишіть аналітичну довідку, у якій дайте соціологічну характеристику однієї з груп громадськості, які впливають на міжнародну громадську думку.

"Групи громадськості, які впливають на міжнародну громадську думку (за Дж. Гендріксоном)":

- 1) працівники ЗМІ (місцеві, регіональні та спеціальні канали);
- 2) громадськість організацій (ветерани, члени профспілки, фахівці, обслуговуючий персонал тощо);
- 3) місцеві мешканці, їх засоби інформації, лідери груп та керівники місцевих політичних, громадських, ділових, релігійних, культурних та інших організацій;
- 4) Інвестори (реальні та потенційні), статистична служба, мережа фінансової та економічної інформації тощо;

5) державні органи, у т.ч. представники законодавчої, виконавчої та судової влади центрального та місцевого рівнів, органи місцевого самоврядування тощо;

6) споживачі, у т.ч. різноманітні групи споживчої громадськості, активісти захисту прав споживачів, видавництва для споживачів, місцеві ЗМІ, лідери місцевого значення;

7) громадськість груп власних інтересів, їх канали інформації, лідери, керівники організацій тощо.

Тема 8. Оберіть одну із ситуацій, яка демонструє "спалах довіри" на вищому рівні міжнародних відносин (країну здобувач обирає самостійно). Опишіть цю ситуацію за такими параметрами:

- чому без "спалаху довіри" дана ситуація (міжнародна проблема) не могла б швидко і конструктивно вирішитися;
- хто забезпечував реалізацію довіри (через рішення в програмних та інших документах, які професійні структури в міжнародних відносинах це забезпечували);
- як відбувалася практична довіра (трансляція ідеології довіри в конкретні міжнародні взаємодії);
- як представлена ієрархія довіри (нормативна структура виникнення довіри)
- яка комунікація сприяла цьому "спалаху довіри".

Запропонуйте метод формування довіри, що був би доцільним у цій ситуації.

Поточний контроль знань здобувачів:

Поточний контроль знань здобувачів відбуватиметься у формі тестового контролю за кожною темою навчальної дисципліни.

Приклад тестових завдань:

Територія, що має державні кордони і користується суверенітетом, має назву...

- A. Країна
- B. Держава
- C. Суспільство
- D. Соціальна спільність

Який з типів суспільств не вказаний у класифікації Д. Ленські?

- A. Аграрні
- B. Феодалні
- C. Індустріальні
- D. Мисливські та збиральницькі

Системи, що здатні описувати себе, відтворюючи в цьому описі самих себе – це ...

- A. Самореферентні системи
- B. Вільно закриті системи
- C. Аутопойетичні системи
- D. Оперативно відкриті системи

Хто з соціологів вперше запропонував три ідеальні чисті типи панування: традиційне, харизматичне та легальне?

- A. М.Фуко
- B. Е.Дюркгейм
- C. М.Вебер
- D. Г.Зіммель

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Баженов А.М. Социология международных отношений: учебное пособие. Москва: ЦСПиМ, 2013. 300 с.

Гибридизация мировой и внешней политики в свете социологии международных отношений / Под ред. П. А. Цыганкова. М.: Горячая линия –Телеком, 2017. 352 с.

Каримова А. Б. Социология международных отношений: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 304 с.

Немирова Н. В., Ланко Д. А. Социология международных отношений. Учебное пособие. СПб., 2017. 130 с.

Терновая Л. О. Социология воображения международных отношений: монография. Моква: Инфра-М, 2017. 252 с.

Гидденс Э., Саттон Ф. Основные понятия в социологии / пер. с англ.; 2-е изд. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 336 с.

Допоміжна

Акопов С. В. Транснациональное измерение современности. *Философские науки*. 2015. № 3. С. 104–119.

Бек Ульрих. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія; пер. з нім. Київ: Ніка-Центр, 2011. 408 с.

Валлерстайн И. Миросистемный анализ: введение = World-systems analysis: an introduction / пер. с англ.; 2-е изд., испр. Москва: УРСС, 2018. 304 с.

Ваньке А. В., Полухина Е. В., Стрельникова А. В. Как собрать данные в полевом качественном исследовании. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 256 с.

Васильев В. П. Влияние глобальных процессов на эволюцию социальных функций государства. *Вестник Московского университета. Серия 18: Социология и политология*. 2015. № 1. С. 29–43.

Вершинина И. А., Мартыненко Т. С. Неравенство в современном мире: обзор международных докладов. *Вестник Московского университета. Серия 18: Социология и политология*. 2016. № 3. С. 74–91.

Волков Ю. Г., Лубский А. В. Социология как способ самопознания общества. *Социологические исследования*. 2018. № 7. С. 3–12.

Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / пер. с англ. М.: «Весь Мир», 2004. 120 с.

Гидденс Э. Последствия современности. Москва: Праксис, 2011. 343 с.

Даймонд Дж. Коллапс. Почему одни общества приходят к процветанию, а другие – к гибели / Пер. с англ. Москва: АСТ, 2016. 764 с.

Денисов В. Г. Социологическая картина развития мира: Теория. Самара: ООО «Офорт», 2017. 322 с.

Добреньков В. И. Глобализация: сущность, проявления и социальные последствия. Москва: Академический проект, 2018. 636 с.

Докторов Б. З. Отцы-основатели: история изучения общественного мнения. Монография. 2-е изд. Москва: Юрайт, 2019. 489 с.

Зовнішньополітичні комунікативні технології. Підручник. / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Піпченко Н. О., Москаленко Т. В. та ін. К. : Центр вільної преси, 2016. 416 с.

Идентичность: Личность, общество, политика. Энциклопедическое издание / Отв. ред. И. С. Семененко. Москва: Изд-во «Весь Мир», 2017. 992 с.

Инглхарт Р. Культурная эволюция: как изменяются человеческие мотивации и как это меняет мир / пер. с англ. Москва: Мысль, 2018. 347 с.

Истомин И.А., Байков А.А., Худoley К. К. Международные отношения: наука без метода? *Международные процессы*. Т. 17. № 2(57). С. 63–90.

Кавешников Н., Доманов А. Методика оценки евроскептических настроений. *Международные процессы*. 2018. Т. 16. № 1(52). С. 80–89.

Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Наш формат, 2017. 320 с.

Коллинз Р. Четыре социологические традиции / пер. с англ. Москва: Издательский дом «Территория будущего», 2009. 320 с.

Комунікативні тренди міжнародних відносин / Макаренко Є.А., Рижков М.М., Піпченко Н.О. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 614 с.

Корецкий В. А., Халиков М. С. Социология глобальных процессов: Учебник для подготовки магистров. Москва: Академический проект, 2017. 400 с.

Кочетков В. В. Международные отношения в интерпретации теорий исторической социологии. *Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология*. 2019. Т. 25. № 3. С. 49–69.

Кочетков В. В. Идентичность в международных отношениях: теоретические основы и роль в мировой политике. *Вестник Московского университета. Сер. 25. Международные отношения и мировая политика*. 2010. № 1.

Кутейников А. Е. Международные межправительственные организации: теоретико-социологический анализ. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2012. 256 с.

Латур Б. Пересборка социального: введение в акторно-сетевую теорию / пер. с англ. 2-е изд. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 384 с.

Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ: НІСД, 2018. 472 с.

Манн М. Власть в XXI столетии: беседы с Джоном А. Холлом. 2-е изд., пер. с англ. Москва: Издательский дом «Высшей школы экономики», 2017. 208 с.

Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации / Под ред. П.А. Цыганкова, Л.О. Терновой. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Кнорус, 2017. 342 с.

Мировое развитие: проблемы предсказуемости и управляемости: XIX Международные Лихачевские научные чтения, 22-24 мая 2019 г. СПб.: СПбГУП, 2019. 632 с.

Никитина Е. С. Абсурд в коммуникациях, или общение без понимания. Москва: URSS, 2018.

Никитин А. И. Международные конфликты: вмешательство, миротворчество, урегулирование: учебник. Москва: Изд-во «Аспект Пресс», 2017. 384 с.

Общество без доверия / Под ред. Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеева. К.: Институт социологии НАН Украины, 2014. 338 с.

Ожеван М.А., Дубов Д. В. Номо ех Machina. Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства: монографія. Київ: НІСД, 2017. 272 с.

Осипова Н. Г. Социальное неравенство в современном мире. *Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология*. 2019. Т. 25. № 4. С. 124–153.

Правила справедливого общества / Липатов А.А., Карапетян Р.В., Мельник Д.В. и др.; Под. ред. Липатова А.А. СПб.: Реноме, 2016. 403 с.

Райнерт Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / пер. с англ. 7-е изд. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 384 с.

Ракитина А. Ю. Информационное воздействие на общественное мнение: теоретические подходы. *Вестник Московского университета. Сер. Социология и политология*. 2015. № 1. С. 245–256.

Сакс Джеффри Д. Конец бедности. Экономические возможности нашего времени / Пер. с англ. М.: Изд-во Института Гайдара, 2011. 424 с.

Силантьева М. В., Глаголев В. С., Тарасов Б. Н. Философия межкультурной коммуникации. *Международные процессы*. 2017. Т. 15. № 1(48). С. 64-76.

Современная социология. Ключевые направления и векторы развития / под общ. ред. Н.Г. Осиповой. Москва: Канон+: Реабилитация, 2018. 399 с.

Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / Бебик В.М., Копілька В. В., Макаренко Е. А. та ін. Київ: Вадекс, 2019. 442 с.

Таратухина Ю. В., Цыганова Л. А., Ткаленко Д. Э. Межкультурная коммуникация в информационном обществе: учеб. пособие. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 255 с.

Терборн Й. Мир: Руководство для начинающих / Пер. с англ.; под науч. ред. С. М. Гавриленко. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. 336 с.

Толедо Алехандро. Социально сплоченное общество. Глобальные перспективы Латинской Америки / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 360 с.

Универсальные ценности в мировой и внешней политике / Под ред. П.А. Цыганкова. Москва: Издательство Московского университета, 2012.

Урри Дж. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия / пер. с англ.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. 336 с.

Хазин М., Щеглов С. Лестница в небо: Диалоги о власти, карьере и мировой элите. М.: РИПОЛ классик, 2016. 623 с.

Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Москва: ООО «Издательство АСТ», 2003. 603 с.

Хейманс Дж., Тиммс Г. Новая власть. Какие силы управляют миром - и как заставить их работать на вас: пер. с англ. Москва: Альпина Паблишер, 2019. 503 с.

Хижняк О. В. Колективна дія в оптиці соціології. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2017. 340 с.

Хижняк О. В. Ідея довіри та її мобілізаційний ефект в міжнародних відносинах: соціологічна інтерпретація. *Габітус. Науковий журнал*. Вип. 12. Том 1. С. 17–21.

Хижняк О. В. Соціологічні підходи до вивчення соціальних проблем. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць*. Х. : Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 66–71.

Хижняк А. В. Поле международных отношений в социологическом воображении. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць*. Т.2. Х., 2006. С. 453–457.

Хляпатура Б. Основные измерительные традиции в социальных науках // Соціальні виміри суспільств: збірник наукових праць. Вип. 8 (19). Київ: Інститут соціології НАН України, 2016. С. 391–401.

Хрусталев М. А. Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза. Москва: Аспект Пресс, 2015. 208 с.

Цыганков П. А. Социологические термины и подходы в анализе международных отношений. *Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки*. 2016. № 4. С. 28–37.

Цыганков А. П., Цыганков П. А. Теория международных отношений и образ желаемого завтра. *Международные процессы*. Т. 17. № 2(57). С. 8–18.

Штомпка П. Доверие – основа общества. Москва: Логос, 2012. 440 с.

Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи: монографія. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 207 с.

Яницкий О. Н. Типология критических состояний современного общества. *Вестник Института социологии*. 2020. Том 11. № 9. С. 16–31.

Яницкий О. Н. Миграционный кризис или кризис Евросоюза? *Социологическая наука и социальная практика*. 2019. Том. 7. № 1. С. 21–36.

Цыганков П. А. Социологические термины и подходы в анализе международных отношений. *Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки*. 2016. № 4. С. 28–37.

Approaches, Levels and Methods of Analysis in International Politics: Crossing Boundaries / Edited by Harvey Starr. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2006. 360 p.

International Handbook of Survey Methodology, 2008: 264–284.

The SAGE Handbook of Public Opinion Research, 2008: 271–280.

Handbook of Survey Research, 2010: 527–550.

Handbook of Survey Methodology for the Social Sciences, 2012: 313–360.

Castells M. Toward a Sociology of the Network Society // *Contemporary Sociology*. 2000. Vol. 29. No 5. P. 693–699.

The Sociology book. A Penguin in Random House Company. London, 2015. 352 p.

Hertel F. R. Social mobility in the 20th century. Class mobility and occupational change in the United States and Germany. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2017.

Inequality in the 21st Century. Edited by David B. Grusky and Jasmine Hill. London, New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2018. 488 p.

Lawson G., Shilliam R. Sociology and International Relations: Legacies and Prospects. *Cambridge Review of International Affairs*. 2010. Vol. 23. No. 1. P. 69–86.

Lambert P., Griffiths D. Social Inequalities and Occupational Stratification. Methods and Concepts in the Analysis of Social Distance. London: Palgrave Macmillan UK, 2018.

The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Edited by Peter Hedstrom and Reter Bearman. Oxford: University Press, 2013. 772 p.

Tokuyasu A. Social Systems in the Global Age. Tokyo: Springer Japan KK, 2018.

Revisiting Globalization. From a Borderless to a Gated Globe / Ed. by R. Oberoi, J. Halsall. Cham: Springer International Publishing, 2018.

Weathington B. L. Research methods for the behavioral and social sciences / B. L. Weathington, C. J. L. Cunningham, D. J. Pittenger. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2010. 647 c.

Whittingham M. The Self and Social Relations. London: Palgrave Macmillan, 2018.

Журнали

Социальные исследования. – Сайт – www.jsr.su.

Социологические исследования. Сайт – nir.ru/socio/scipubl/socis.htm.

Социологический журнал. – Сайт isras.ru/Magazines.html.

Международные отношения. – https://nbpublish.com/irmag/info_233.html

Международные процессы. – <http://www.intertrends.ru/>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (MCA) – «Annual Review of Sociology» – [http:// www.annualreviews.org/loi/soc](http://www.annualreviews.org/loi/soc)

Бібліотека Гумер – соціологія – http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php

Електронна бібліотека з соціології – <http://www.tisbi.ru/resources/library/18/>

Сайт Соціологічної асоціації України – <http://www.sau.kiev.ua>

Сайт International Sociological Association – <https://www.isa-sociology.org/en/conferences/world-congress/>

Сайт Європейської соціологічної Асоціації – <http://www.europeansociology.org/about-esa>

Україна в міжнародних рейтингах. /www.sfii.gov.ua/україна-в-міжнародних-рейтингах/

Ukraine. Human Development Indicators. <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/UKR>.

UNDP. 2019. Human Development Report 2019. Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century. New York. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2019>.

UNDP. 2018. 2018 Statistical Update: Human Development Indices and Indicators. New York. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-indices-indicators-2018>.

UNDP. 2016. Human Development Report 2016: Human Development for Everyone. New York. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2016>.

ООН: Доклад о развитии человека 2009. Преодоление барьеров: человеческая мобильность и развитие. — https://www.un.org/ru/development/hdr/2009/hdr_2009_complete.pdf

Демидов В. В. Информационно-аналитическая работа в международных отношениях: Учебное пособие. Москва: Вузовский учебник: НИЦ Инфра-М, 2013. 200 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=359168>

Дегтярев Д. А. Количественные методы в международных исследованиях. *Международные процессы*. 2015. Том 13. № 2 (41). С. 35-54. Режим доступа: <http://www.intertrends.ru /forty-fist /Degterev.pdf>

Дугин А. Г. Международные отношения (парадигмы, теории, социология) [Электронный ресурс]: учебное пособие для вузов. Москва: Академический Проект, 2016. 432 с. Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/60029.html>

Карпович О. Г. Глобальные проблемы и международные отношения: монография [Электронный ресурс]. Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2014. 503 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=490883>

Словарь-справочник по социологии [Электронный ресурс] / А.А. Акмалова, В.М. Капицын, А.В. Миронов, В.К. Мокшин. 2-е изд. М.: ИТК "Дашков и К", 2018. 304 с. Режим доступа: <https://lib.rucont.ru/efd/689435>

Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: Учебное пособие / П.А. Цыганков, Г.А. Дробот, А.И. Слива и др. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Альфа-М:ИНФРА-М, 2011. 336 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=246855>

Результати національних щорічних моніторингових опитувань 1994–2018 / за ред. М.А. Парашевіна. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 112 с. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/dodatki2018.pdf>.

Українське суспільство: моніторинг соціальних змін: зб. наук. пр. 2018. URL: <http://i-soc.com.ua/ua/edition/ukrainske-suspilstvo/issues/>

Фільц-Павенцький О. (2018). Довіра як ідея і як практика. <https://zbruc.eu/node/84772>

Bhattacharjee, Anol. Social Science Research: Principles, Methods, and Practices. 2012. Textbooks Collection. 3. http://scholarcommons.usf.edu/oa_textbooks/3

Dan Viorela. Empirical and Nonempirical Methods. 2017. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118901731.iecrm0083>

Demo of NVIVO, a software for qualitative data analysis. <http://www.qsrinternational.com/en/emea-edemo-nvivo9/demo.html>

Перелік питань до заліку:

1. Дослідницький інструментарій соціології у вивченні міжнародних відносин.
2. Глобалізація в проблемному полі соціології міжнародних відносин.
3. Регіоналізація в проблемному полі соціології міжнародних відносин.

4. Роль соціології у визначенні міжнародних (глобальних) індексів, міжнародних рейтингів, міжнародного іміджу, міжнародного бренд-іміджу країн.
5. Роль соціології у визначенні міжнародних (глобальних) індексів, міжнародних рейтингів, міжнародного іміджу, міжнародного бренд-іміджу країн.
6. Інституційне регулювання міжнародних відносин в соціологічному вимірі.
7. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Міжнародна (міждержавна) стратифікація.
8. Недержавні учасники міжнародних відносин, їх види та роль в міжнародних відносинах.
9. Соціологічні характеристики учасників міжнародних відносин.
10. Загальна характеристика методів соціології міжнародних відносин
11. Неопитувальні методи збору емпіричних даних про міжнародні події і міжнародні відносини.
12. Переваги інтернет-опитування перед традиційними опитуваннями. Мобільні опитування як спосіб збору емпіричних даних про міжнародні події. Вимоги до мобільних опитуваннями.
13. Нова культура одержання й аналізу соціальних емпіричних даних про міжнародні відносини.
14. Особливості соціологічної методології дослідження міжнародних відносин.
15. Основні тренди розвитку сучасних міжнародних комунікацій та їх вплив на міжнародні відносини.
16. Соціологічні методи вивчення міжнародних комунікацій.
17. Міжнародна мобільність: поняття, види, канали. Теорії мобільності та їх застосування при соціологічному вивченні міжнародної мобільності.
18. Роль соціальних інститутів у регулюванні міжнародної мобільності (порівняльний аналіз індустріального і постіндустріального суспільств).
19. Міжнародна мобільність і маргінальність.
20. Особливості сучасної мобільності за Дж. Уррі.
21. Міжнародна академічна мобільність у сучасному світі.
22. Міжнародна трудова мобільність у сучасному світі в соціологічному вимірі.
23. Теорії соціальної нерівності та можливості їх застосування при соціологічному вивченні міжнародних відносин.
24. Нові соціальні нерівності в міжнародних відносинах та особливості їх соціологічної діагностики.
25. Концепції громадської думки. Умови формування міжнародної громадської думки.
26. Режими взаємодії владних структур і громадської думки. Проблема управління міжнародною громадською думкою.
27. Методи соціологічного вивчення міжнародної громадської думки.
28. Ідея довіри і практика її реалізації в міжнародних відносинах.
29. Актуалізація проблеми довіри в міжнародних відносинах. Довіра як соціальне. Проблема аналізу і вимірювання довіри в міжнародних відносинах.